

ÉRTEKEZÉSEK

A NYELV- ÉS SZÉPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL.

KIADJA A MAGYAR TUD. AKADÉMIA.

AZ I. OSZTÁLY RENDELETÉBŐL

SZERKESZTI

GYULAI PÁL

OSZTÁLYTITKÁR.

XVI. KÖTET. VI. SZÁM.

KÉT ÚJ-GÖRÖG NYELVTAN MAGYARUL

ÉS A MAI GÖRÖG VERSTAN.

TÉLFY IVÁN

L. TAGTÓL.

Ára 20 kr.

BUDAPEST.

1895.

Értekezések a nyelv- és széptudományok köréből.

- I. k.** I. Solon adótörvényéről. *Télffy Ivántól.* 1867. 14 l. Ara 10 kr. — II. Adalékok az attikai törvénykönyvhöz *Télffy Ivántól.* 1868. 16 l. 10 kr. — III. A legújabb magyar Szentírásról. *Tárkányi J. Bélától.* 1868. 30 l. 20 kr. — IV. A Nibelungének keletkezéséről és gyanítható szerzőjéről. *Szász Károlytól.* 1868. 20 l. 10 kr. — V. Tudománybeli hátramaradásunk okai, s ezek tekintetéből Akadémiánk feladása *Toldy Ferencztől.* 1868. 15 l. 10 kr. — VI. A keleti török nyelvről. *Vambéry Ármintól.* 1868. 18 l. 10 kr. — VII. Geleji Katona István főleg mint nyelvész. *Imre Sándortól.* 1889. 98 l. 30 kr. — VIII. A magyar egyházak szertartásos énekei a XVI. és XVII. században. *Bartalus Istvántól.* Hangjegyekkel. 1869. 184 l. 60 kr. — IX. Adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez. (1. Sztárai Mihálynak eddig ismeretlen szindarabjai. 1550—59. — 2. Egy népirodalmi emlék 1550—75-ből. 3. Baldi Magyar olasz Szótárkája 1583-ból. — 4. Báthory István országbíró mint író. — 5. Szecsei Molnár Albert 1574—1633). *Toldy Ferencztől.* 1869. 176 l. — X. A magyar bővített mondat. *Brassai Sámuelről.* 1870. 46 l. 20 kr. — XI. Jelentés a felső-austriai kolostoroknak Magyarországot illető kéziratai- és nyomtatványairól. *Bartalus Istvántól.* 1870. 43 l. 20 kr. (1867—1869.)
- II. k.** I. A Konstantinápolyból legújabbban érkezett négy Corvin-codexről. *Mátray Gábor* l. tagtól. 1870. 16 l. 10 kr. — II. A tragikai felfogásról. Székfoglaló. *Szász Károly* r. tagtól. 1870. 32 l. 20 kr. — III. Adalékok a magyar szóalkotás kérdéséhez. *Joannovits Gy.* l. tagtól 1870. 43. l. 20 kr. — IV. Adalékok a magyar rokonértelmű szók értelmezéséhez. *Finály Henrik* l. tagtól. 1870. 47 l. 20 kr. — V. Solomos Dénes költeményei és a hétszigeti görög népnyelv. *Télffy Iván* lev. tagtól. 1870. 23 l. 20 kr. — VI. Q. Horatius satirái (Éthikai tanulmány). Székfoglaló. *Zichy Antal* l. tagtól. 1871. 33 l. 20 kr. — VII. Újabb adalékok a régibb magyar irodalom történetéhez (I. Magyar Pál XIII. századbeli kanonista. II. Margit kir. hercegnő, mint etikai író. III. Baldi Bernardin magyar-olasz szótárkája 1582-ből. Második közlés IV. Egy XVI. századbeli növénytani névtár XVII. és XVII. századbeli párhuzamokkal. V. Akadémiai eszme Magyarországon Bessenyei előtt) *Toldy Ferencz* r. tagtól. 1871. 124 l. Ara 40 kr. — VIII. A sémi magánhangzokról és megjelölésük módjairól. *Gr. Kuun Géza* lev. tagtól. 1872. 59 l. 20 kr. — IX. Magyar szófejtetések. *Szilády Áron* l. tagtól. 1872. 16 l. 10 kr. — X. A latin nyelv és dialektusai. Székfoglaló. *Szénássy Sándor* l. tagtól. 1872. 114 l. 30 kr. — XI. A jefterekről. *Szilády Áron* lev. tagtól. 1872. 23 l. 20 kr. — XII. Emlékbeszéd Arvay Gergely felett. *Szvorényi József* lev. tagtól. 1872. 13 l. 10 krajczár. (1869—1872.)
- III. k.** I. Commentator commentatus, Tarlózatok Horatius satiráinak magyarázóit után. *Brassai Sámuel* r. tagtól. 1872. 109. l. 40 kr. — II. Apáczai Csérei János Barczai Ákos fejedelemhez benyújtott terve a magyar hazában felállítandó első tudományos egyetem ügyében *Szabó Károly* r. tagtól. 1872. 18 l. 10 krajczár. — III. Emlékbeszéd Bitnitz Lajos felett. *Szabó Imre* t. tagtól. 1872. 18 l. 10 kr. — IV. Az első magyar társadalmi regény. Székfoglaló *Vadnai Károly* l. tagtól. 1873. 64 l. 20 kr. — V. Emlékbeszéd Engel József felett *Finály Henrik* l. tagtól 1873. 16 l. 10 kr. — VI. A finn költészetéről, tekintettel a magyar ösköltészetre. *Barna Ferdinand* l. tagtól. 1873. 135 l. 40 kr. — VII. Emlékbeszéd Schleicher Ágost, külső l. tag felett. *Riedl Szende* l. tagtól. 1873. 16 l. 10 kr. — VIII. A nemzetiségi kérdés az araboknál. Dr. *Goldziher Ignác*tól. 1873. 64 l. 30 kr. — IX. Emlékbeszéd Grimm Jakab felett. *Riedl Szende* l. tagtól 1873. 12 l. 10 kr. — X. Adalékok Krim történetéhez. *Gr. Kuun Géza* l. tagtól. 1873. 52 l. 20 kr. — XI. Van-e elfogadható alapja az ik-es igék külön ragozásának. *Riedl Szende* lev. tagtól 51 l. 20 kr. (1872—1873.)
- IV. k.** I. szám. Paraleipomena kai diorthoumena. A mit nem mondtak s a mit rosszul mondtak a commentatorok Virgilius Aeneise II-ik könyvére, különös tekintettel a magyarra. *Brassai Sámuel* r. tagtól 1874. 151 l. 40 kr. — II. szám. Bálinth Gábor jelentése Oroszország- és Ázsiában tett utazásáról és nyelvészeti tanulmányairól. Melléklet öt khálýmik dana hangjegye. 1874. 32 l. 20 kr. — III. szám. A classica philológiának és az összehasonlító árja nyelvtudománynak mivélése hazánkban. Székfoglaló *Bartalus István* l. tagtól 1874. 182 l. 40 kr. — IV. szám. A határozott és határozatlan mondatról. *Barna Ferdinand* l. tagtól 1874 31 l. 20 kr. — V. szám. Jelentés a m. t. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten. Dr. *Goldziher Ignác*tól. 1874 42 l. 20 kr. — VI. szám. Jelentések: I. Az orientalistáknak Londonban tartott nemzetközi gyűléséről. *Hunfalvy Pál* r. tagtól. — II. A németországi philologok és tanfőrfiak 1874-ben Innsbruckban tartott gyűléséről *Budenz József* r. tagtól. 1875. 23 l. 15 kr. — VII. szám. Az új szókról. *Fogarasi János* r. tagtól. 15 kr. — VIII. szám. Az új magyar orthologia. *Toldy Ferencz* r. tagtól. 1875.

KÉT ÚJ-GÖRÖG NYELVTAN
MAGYARUL
ÉS A MAI GÖRÖG VERSTAN.

TÉLFY IVÁN

L. TAGTÓL.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1895.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Két új-görög nyelvtan magyarul

és a mai görög verstan.

(Előadatott a M. T. Akadémia I. osztályának 1895. márczius 5-én tartott ülésén.)

Örvendetes irodalmi jelenség, hogy rövid idő alatt két magyar munka látott napvilágot, mely az ujjgörög nyelvvel foglalkozik. Az egyik rövidebb, a másik terjedelmesebb. Az elsőt írta *Horváth György*, kegyesrendi tanár, e cím alatt: *Az új-görög nyelv.* (Kecskeméten Tóth Lászlónál. 1894).

A másíknak a szerzője *Pecz Vilmos* s czíme: *Új-görög nyelvtan olvasmányokkal s bevezetéssel az új-görög nyelvtudományba.* (Budapest, Franklin-társulat; 1894. Ára 2 forint.)

I.

Horváth György jeligéül használja Kállay Béninek e szavait: «Hogy az ujjgörög nép annyi nyomor, annyi pusztulás, oly hosszú elnyomatás következtében is meg tudá őrizni nemzetiségét, nyelvét s az összetartozandóság érzetét, ez oly eredmény, a melyet hasonló körülmények között alig mutathat föl nép a történelemben.»

Horváth György azután megjegyzi, hogy dolgozata az ifjuságnak, tanítványainak szól, a kiknek ki akarja mutatni, hogy a mit az iskolában a görög nyelvből tanulnak, az az életben is nagyon értékesíthető, ha nem sajnálunk egy kevés fáradságot a mostani, beszédben és írásban, használt görög nyelvvel való megismerkedésre. Kevés fáradsággal juthatunk egy modern nyelv birtokába, mert a görög nyelv, ha régi szépségéből vesztett is valamit, folyton élt és él most is a régi görögök ivadékaínak ajkain, egy oly

népén, mely Keleten a nyugati műveltségnek terjesztője s általában Keletnek legszámottevőbb népe.

A mai görögöknél is, folytatja szerző, mint minden más népnél, különbséget találunk a közönséges, társalgásra használt nyelv és a könyvek, s ujságok nyelve között. Ennek a grammatikája, szókincse teljesen, vagy mondjuk csekély eltéréssel ó-görög.

Ez alkalmul szolgál szerzőnek, Fallmerayer (nem pedig Fallmeyer) ellen fordulni, a ki azt vitatta, hogy a görög nyelv megszűnt élni s hogy a mai görögök nyelvében sok a szláv szó, mivel ők legnagyobb részt szláv származásuak. Ezzel szemben hivatkozik szerző Miklosichra, a híres szlavistára a ki bebizonyította, hogy az uj-görög nyelvben csak 129 szláv szó fordul elő. Miklosichnak munkájára: *Das slavische Element im Neugriechischen*, (Bécs, 1870), én is már régen felhívtam a figyelmet a *Havi Szemle* 1879-ki évfolyamában a *Görög kérdéshez* című értekezésemben (93—100. lap). Ezt az értekezésemet görög nyelven is megírtam a Κλῆς című hirlapnak 1879-ki évfolyam 963—964. számaiban, e címmel: Τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα, mely az *Opuscula Graeca* című munkámban is megjelent. (Budapest, egyetemi könyvnyomda 1880, 78—92. old.)

A múlt évben Meyer Gusztáv *Neugriechische Studien* című munkájában (Bécs) 178 szláv szót mutat ki az uj-görögben; de ez is csak egy csepp víz a tengerben. Ennél sokkal több szláv szót hoznak föl Szarvas Gáborék a magyar nyelvben, a nélkül, hogy ezt szlávnak merészelnék mondani. A németben pedig tizennyolcezer idegen szó van. Lásd Professor Dr. Gregor Practorius következő munkáját: *Der Universal-Wortgrübler*, neuestes, bequemes und vollständiges Taschen-Wörterbuch, enthaltend eine Sammlung und genaue Erklärung von mehr als 18,000 Fremdwörtern, die in der deutschen Schrift-, Umgangs- und Amtssprache häufig vorkommen, und die noch immer für unumgänglich nothwendig und unersetzlich gehalten werden. Ein unentbehrliches Handbuch für alle Theilnehmer an den politischen Fragen der Gegenwart, für alle Zuhörer der Reichstags-, Gerichts- und Vereinsverhandlungen, für alle Zeitungsleser, Militäristen Garden, Gesellschaftsbesucher. Mit besonderer Berücksichtigung der Aussprache, Abstammung und Betonung eines jeden Wortes. Vierte, bedeutend vermehrte Auflage, Wien 1849. Verlag der Wenediks'schen Buchhandlung.

Horváth György jól tette volna, az ifjuság tájékoztatása

vége, ha czímszerint megemlíti Fallmerayernek ama munkáit, melyekben phantasta nézeteit előadta. Az egyik munkája volt: *Geschichte der Halbinsel Morea*, (két rész, Stuttgart és Tübinga. 1831 és 1836.). A másik: *Abhandlung über die Entstehung der Neugriechen* (1835. u. o.). A harmadik *Fragmente aus dem Orient* (u. o. 1845.). Ezt másodszor adta ki *Thomas Márton* (Stuttgart 1877.).

Fallmerayer a *Fragmente*-ben remekül rajzolja a tájékok természetszépségeit; de mihelyt a történetre s ethnographiára megy át, kirí belőle a görögök elleni elfogultsága. Így például egy hegyi kocsmába jöven, kérdésére van-e enni való? azt felelte a kocsmáros: «mindenünk van». Ἐχομεν ἀπ' ὅλα. — Van tojás? Nincs. — Van bor? Nincs. — Van friss hús? Nincs. — Van talán füstölt hús? Nincs. — Mije van tehát? — Vöröshagyma, kenyér só és pálinka. — A kukoriczakenyér ibolyaszínű volt, de mi mégis megtettük s még a kolchisi pálinkát sem vetettük meg. Végre fölfedeztünk egy elhanyagolt kerti ágyban néhány ugorkát, melyek éhségünkben jó szolgálatot tettek. Nem lehet eléggé ismételni, folytatja Fallmerayer, hogy a byzanti görög mindenben a mi ellentétünk; önmaga iránt kemény, embertársai iránt érzéketlen (102. l.). Mert egy félreeső kocsmá gazdája nem adhatott Fallmerayernek jobb ebédet, azért a görög érzéketlen az ő embertársai iránt! Ő megfélekezett arról, hogy az ő hazájában, Tirolban, sem lehet jobb ebédet kapni a hegyi legelők kurta kocsmáiban, hol tejjel, vajjal, túróval és fekete kenyérrel kell megelégedni. Rettentő logika. De a törökökről sem nyilatkozik hízelgőleg. Az egész oszman monarchia szerkezete, a közszolgálat hierarchiája, a legfelsőbb törvényszékek, az előljáróságok hazugsága, csalása, tolvajsága, a császári fiscus könyörtelensége s állandó összeesküvése az alattvalók tulajdona ellen, Fallmerayer szerint a jelen ideig ugyanolyan, mint a byzanti korban (206—207. l.).

«Romboljátok le, így szól Fallmerayer, az európai areopág közös határozatából Konstantinápolyt, töltsétek ki kunyhóinak, palotáinak, falainak, tornyainak törmelékével az Aranyszarvat, tiltsátok meg a népek átka alatt a várost újra fölépíteni, sőt ássátok le hét dombját is, zuzzátok össze köveit, irtsátok ki tövestől óriási platanjait s dobjátok mindent, földet, sziklát, fákat és embereket a Bosporusba, hogy az országokat összekötő Pontus a Kaspi-ten-

gernek szomorú sorsára jusson. Ha titánok lagnának a földön, habozás nélkül fognának ehhez az eszközhöz, de korunk emberei kisebb mérvűek. Azért nyíltan mondják a törökök: «ha a keresztények nem volnának nyomorult gazemberekből álló kutyák, részeges csöcseléek, már régen kikorbácsoltak volna minket Európából; holott mi gúnyoljuk őket hitőkben, lábbal tapossuk aláigázott testvéreiket, és nevetjük ügynökeiket, ha irigy szemmel, mint tisztátalan kutyák, egy falat kenyérért a padisah arany trónja előtt a császári kegy alamizsnájáért egymást szétmarczangolják» (214—216. l.).

És ilyen ábrándozót tartottak sokan tekintélynek a történetírásban.

Munkájának 14-ik fejezetében ezt a tételt állítja föl a 487-ik lapon: «A macedoniai Olymp és Peloponnéz déli vége között hajdan letelepült, dori, attikai, jóni és aeoli nyelven beszélő hellének kimutatható időben erőszakos módon *nagyobb részt* megsemmisültek, a hátramaradottak pedig bevándorolt dunántúli szlávokkal s más jövevényekkel úgy vegyültek, hogy ama kerületek mostani lakosai, habár görögül beszélnek is, még sem tekinthetők a régi népség valódi utódainak.»

Ha ez igaz, miképen történhetett, hogy az ott lakó görögök megtartották mégis ősi görög nyelvöket s nem fogadták el a szlávok nyelvét?

Ezt az ellenmondást érezhette Fallmerayer is, mert mindjárt utána teszi, hogy a görög faj nem veszett el a byzanti birodalomnak egész területén s a 488-ik lapon ezt írja «Vigaszul szolgálhat az uj-görögök bajnokainak az, hogy a benyomult szláv elemeket a byzanti görögség egészen fölemésztette s átváltoztatta. Hogy ez könnyen történhetett, azt mutatja a keleti Németország hajdani szlávságának teljes germanizálása.»

Ilyen ellenmondást követett el Fallmerayer a fölebb idézett görög kocsmáros után ítélve a görögöknek fölrótt érzéketlenségre vonatkozólag is, mert a 195—196. lapon ezt írja: «Hogy a görög ajkuak nem voltak mindig érzéketlenek, azt legszebben bebizonyítja Eugenius byzanti író, a kinek dicsbeszéde Trapezuntra csak napjainkban került elő. Tudtunkkal a görög irodalom nem képes a kolchisi tájkép e leírásának párját kötetlen beszédben fölmutatni. Látni ugyan, hogy a tájrajzoló olvassa a Bibliát, de annál inkább

csodálkozunk, hogy a keleti egyház szerzetese ilyen érzelmeknek nyitja meg keblét s a földi természet pompájának magasztalására színeibe ilyen zománczot és szavaiba ilyen sovárt önthetett.»

Fallmerayer ellenmondásaihoz ez is tartozik; a 219-ik lapon ezt mondja Görögországnak: legyen hatalmas, legyenek hajóhadai, hadserege, tűzgolyói, ipara, aranya, ejtsen a hatalmasak termeiben egy merész szót, ha még oly goromba is s kísérje gránit-ököllel, jól iskolázott harczosok hosszú sorával s ama rettentő ágyúkkal, melyek régi zaklatóit Navarinnál fölfalták; majd meglátja akkor, milyen barátságosan fogják az aranyhímzésű államférfiak üdvözlését viszonzozni s mily gyorsan fog Európában a szendergő rokonszenv fölébredni.»

S ennek daczára mint axiomá-t állítja a 226-ik lapon, hogy Byzancz restauratiója csak szláv-görög lehet, nem pedig byzanci s legkevésbé hellen.

De hogy mi az a szláv-görög, azzal ő maga sincs tisztában, mert a 499-ik lapon ezt írja: Athénben és a keleti Hellasban az albán-szkypetárok évenként területet vesztenek s néhány nemzedék múlva talán eltűnnek; valamint a szláv elem is egymásután Arkádiában, Elisben, Messeniában, Akarnámiában, Aetoliában, Phocisban, Lokrisban, Boeotiában s végre Lakoniában megszűnt.

Hol vannak tehát a szláv-görögök?

S most térjünk vissza Horváth György dolgozatára.

A betűk kiejtéséről szólva, mint kétségtelen tényről említi föl, hogy az élő nép mai görög kiejtésének követése az élet és tudomány szempontjából előnyösebb és hasznosabb az erasmusinál, a mint ezt az európai tudósok legnagyobb része elismerte.

Minden betű kiejtéséhez egy szót hoz föl, melynek helyes kiejtését magyar betűkkel is fejezi ki. S olvasási gyakorlatul az Ἀστο című hirlapból hoz egy rövid tudósítást, melynek minden görög szava alá magyar betűkkel írja a kiejtését, a mi a tanulóra nézve nagyon hasznos.

A κ -ról azt mondja (9. old.), hogy ϵ , η , ι , υ , α , ϵ , \omicron előtt körülbelül, mint *kj* vagy *gj* hangzik, péld. $\kappa\alpha\iota$ = *kje* vagy *gje* $\kappa\epsilon\varphi\alpha\lambda\acute{\iota}$ = *kjephali* vagy *gjephali*. Ez nem szabatos; a társalgási nyelvben inkább magyar *gy*-vel vagy *ty*-vel hangzik, tehát *gye* vagy *tye*, *gyefali* vagy *tyefali*; $\delta\iota\kappa\tau\eta\gamma\acute{o}\rho\omicron\varsigma$ (ügyvéd) = *digyigórosz* vagy *dityigórosz*.

A szerző által példakép felhozott ὀκτώ = *ochtó* nem tartozik ide, mert a népnyelvben nincs ὀκτώ, hanem ὀχτώ.

Szerző a κ -nak *kj* vagy *gj* körülírását a németül irt ujjgörög nyelvtenokban találta, mert a németek nem ismerik a magyar *gy* és *ty* hangokat.

Tévesen állítja (16. old.), hogy a mai görögök az éles és hajlott ékezetű hangzók között a kiejtésben nem tesznek különbséget. Mert ha éles ékezetű hangzó után két vagy több mássalhangzó következik, akkor azt a hangzót nem ejtik ki hosszúnak, hanem csak emelten, nyomatékossal; pld. a πίσις-ben az első ι nem hosszú, hanem csak emelt, nyomatékos, mint a magyar szóban *Pista*; az ἄστατος első α -ja nem hosszú, hanem csak nyomatékos, mint a magyar *asztalos* szóban. Ez így volt az ó-kori nyelvben is, hol az éles ékezetű hangzó, jöllehet *positio* által a versben hosszúnak vétetett, még sem ejtetett ki hosszúnak, hanem csak emelten; péld. Homér Iliásában ἄβροτος (halhatatlan), βέλτερος, γίγνομαι, δόξα. Itt az α , ϵ , ι , \omicron , jöllehet *positio* által hosszúnak, még sem mondattak ki *nyujtva*, hanem csak emelten. Hogy pedig a nyujtott és éles ékezetű hangzók már az ó-korban is egyféle hosszal ejtettek ki, azt bizonyítják ugyanegy szónak különféle formái, pl. σῶμα σώματος (*szóma, szóματος*), ῥῆμα ῥήματος (*ríma, rimatosz*), τιμάτε τιμάτω (*timáte, timáto*), φιλεῖτε φιλείτω (*filite, filito*) szókban a nyujtott és éles hangsúlyu hangzók egyféleképpen hosszúaknak ejtettek ki.

Az éles ékezetű (régenteen rövid) hangzók α , ϵ , ι , \omicron akkor nyujtatnak meg a mai kiejtésben, ha akár a szó elején, akár a közepén csak egy mássalhangzó következik utánok; pld. ἄνω = *áno* (fönt), ἄρα = *ára* (tehát), γάλα = *gála* (tej), δέομαι = *déome* (kerék), ἡμέρα = *iméra* (nap), ἔγινα = *éjina* (lettem), δόλος = *dólosz* (csel).

De ez sokszor a régi klasszikai költeményekben is történt, ha a rövid hangzó éles ékezetű volt és az arsisban áll; péld. Ilias VI, 307: ὄδωρ; IV, 441: Ἄρεος; XII, 208: ὄφιν; hol a rövid, de éles hangsúlyu és az arsisban álló υ , α , \omicron mint hosszúak szerepelnek. (L. Télfy: A classica philologia encyclopaediája 21. és 29. old.)

Azután előadja szerző a népnyelvi ejtegetéseket, hol ἡ χέρι alkalmasint sajtóhiba τὸ χέρι (kéz) helyett.

Hasonlóul sajtóhiba a számneveknél (14. old.) ῥῆς (hat) ῥῆγ = ῥῆ helyett, és (15. old.) δεκάς = tizenhat, e helyett δεκάτι.

Az igeragozást, személytelen és rendhagyó igéket, az előjárókat, határozókat és kötszókat világosan s könnyen áttekinthetőleg adja elő.

Vége olvasmányul fölvette Vörösmarty *Szózatainak* általam eszközlött görög fordítását; azután Pantazisz görög mythológiájából egy szakaszt, melyben *Poseidon* helyett *Posidon*-t kellett volna írnia; és az 'Εστία című folyóiratból ezt a rövid statistikai adomát: — Orvos ur, mondja meg nekem, csakugyan fölgőgyulok-e?

— Minden esetre.

— Valószínűleg ezt nem csak úgy vigasztalásomra mondja?

— Épen nem! Ezt a statisztika bizonyítja. Száz ember közül, kik az ön betegségében szenvednek, kilenczvenkilencz meghal.

— Nos... aztán...

— Legyen nyugodt! Ön a századik patienssem, a többi kilenczvenkilencz már mind meghalt.

Befejezésül felsorolja az általa használt műveket; de a legrégibb idevágó magyar munkámat: *Gyakorlati ó- és új-görög nyelvtan* (Budán 1848) nem ismeri.

Gyulai Pál barátom minden évben egyszer, midőn a piaristák provinciálisának ebédjén találkozunk, elbeszéli, hogy ő 1848 végén Pestre érkezvén, csodálkozva látott a harczy hirdetések között egy nagy falragaszt, mely az én ó- és új-görög nyelvtanom megjelenését hirdette. Abból meggyőződhetett, hogy a latin közmondás: «*inter arma silent musae*» nem mindig igaz.

És most azzal fejezem be a Horváth György dolgozatára vonatkozó ismertetésemet, hogy mindazoknak, kik az új-görög nyelv tanulásával és az ó-göröggel való összehasonlításával foglalkoznak, jó lelkiismerettel ajánlhatom az ő munkáscsáját.

Ugyan ő fordította új-görögből 1892-ben az *Olcsó Könyvtár* 307-ik számában Bikelas Dömötörnek *Lukás Lárás* című történeti elbeszélését, mely 1879 óta tizenhét nyelven jelent meg.

II.

Pecz Vilmos azt a meggyőződését fejezi ki Új-görög Nyelvtanának előszavában, hogy az ó-görög philológiának a közép- és új-görög philológiával való kapcsolatba hozása sok tekintetben

nem csak jogosult, hanem szükséges is, s hogy a mai görög irodalmi nyelvet méltán megilleti, hogy a latin mellett a classica philológiának nemzetközi nyelve legyen. Azért ő a kolozsvári egyetemen az ó-görög philológián kívül előadja az új-görög nyelvtant olvasmányokkal, a közép- és újkori görög irodalomtörténetet íróinak magyarázatával s új-görög stilus- és beszédgyakorlatokkal.

Szerző könyve csak philologusok számára készült, a kik az attikai nyelv grammatikáját ismerik, azért az ehhez közel álló új-görög irodalmi nyelvnél csak azokat a sajátságokat emelte ki, melyekben az attikai nyelvtől eltér. Ugyan így kimutatta a mai irodalmi és népnyelv közötti csekély különbséget.

Munkáját azzal az értekezéssel nyitja meg, melyet az új-görög nyelvről a m. t. Akademia I. osztályában 1893 ápril 10-én föl-olvasott, s mely az *Erdélyi Múzeum* 1893-iki évfolyamában jelent meg. Itt előadja a mai görögök származását kapcsolatban Fallmerayernek szláv theoriájával, melyet, szerző szerint, az idevágó legújabb tanulmányok már megeczáfoltak. Ezekhez számítja Curtius Ernő értekezését is 1857-ből. De Curtius Ernő már sokkal előbb tette tönkre Fallmerayer ábrándjait, *Peloponnesos* című munkájában (Gotha 1861.). Curtius Ernőt pedig megelőzte *Ow, Die Abstammung der Griechen und die Irrthümer und Täuschungen des Dr. Phil. Fallmerayer* (München, 1847.) s a harmadik, a ki Fallmerayer ellen föllépett, az én voltam, *Studien über die Alt- und Neugriechen* című munkám 25—35. oldalán. (Leipzig, Verlag von C. H. Reclam sen. 1853.)

A mai görög népnyelv származását illetőleg, szerző elfogadja a görög Chatzidákis véleményét, a ki azt vitatja, hogy az ó-kori dialectusok — csekélyes maradványokat nem tekintve — kivesztek, és hogy a mai görög köznyelv és dialectusai — az egyetlen cza-kóni dialectus kivételével — nem az aeol és dór dialectusoknak, hanem az alexandriai korszakban az attikai irodalmi nyelvből keletkezett köznyelvnek a tovább fejlődései.

Chatzidákis véleménye ellenkezik a történelmi adatokkal, melyek szerint az ó-kori görög dialectusok nem vesztek ki, hanem még a X-ik században Kr. u. éltek; mert Constatinus Porphyrogenitus ezt írja a *Tartományokról* (Περὶ τῶν θεματῶν) című munkájában (I. könyv 42—43. old. Bekker-kiadás):

Ἀπὸ μὲν τῆς Μιλήτου μέχρι τῆς Ἐφεσέων πόλεως καὶ αὐτῆς
(298)

Σμόρνης καὶ Κολοφῶνος Ἰώνων ἐστὶ κατοικία, οἵτινες τῇ τῶν Ἰώνων διαλέκτῳ χρῶνται. ἀπὸ δὲ Κολοφῶνος μέχρι Κλαζομενῶν καὶ τῆς ἀντιπέρας τῆς Χίου γῆς καὶ αὐτῆς τῆς Μιτυλήνης καὶ τοῦ καλουμένου Περγάμου Αἰολέων ἐστὶν ἀποικία, οἵτινες διαλέκτῳ χρῶνται τῶν Αἰολέων τὰ δὲ ἐπέκεινα τούτων, ἀπὸ τοῦ λεγόμενου Λεκτοῦ καὶ ἕως Ἀβύδου καὶ αὐτῆς Προποντίδος καὶ μέχρι Κυζίκου καὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ λεγόμενου Γρανίκου, πάντες Γραικοὶ ὀνομαζονται καὶ κοινῇ διαλέκτῳ χρῶνται, πλὴν Βυζαντίων, οἱ Δωριέων ἐστὶν ἀποικία. (És 46. old.) διὸ καὶ τῆς τῶν Αωριέων γλώττης ἐν ἐπιστήμῃ τυγχάνουσιν.

Magyarúl. Milétastól az ephesusbeliek városáig, sőt Smyrnáig és Kolophonig a jónok lakhelye van, a kik a jónok dialectusával *élnek* (nem pedig *éltek*). Kolophontól pedig Klazoménig s a Chios átellenében levő földig, sőt Mitylénig és az úgynevezett Pergamusig az aeolok gyarmata van, a kik az aeolok dialectusával *élnek* (nem pedig: *éltek*). Ezeken túl pedig az úgynevezett Lektontól Abydusig, sőt a Propontisig és Cyzikumig s az úgynevezett Grani-kus folyójáig mindannyian görögöknek neveztetnek és közönséges dialectussal élnek, kivéve a byzantbelieket, mivel a dórok gyarmatosai, (És a 46-ik old.) s azért a dórok nyelvének tudományával birnak.

Ime tehát a régi görög dialectusok még a X-ik században Kr. u. is éltek. (L. *Télffy*, Studien über die Alt- und Neugriechen. Leipzig 1852 pag. 46 és: A classica philologia encyclopædiája (Pest, 1864).

Sőt még a XV. században K. u. is Konstantinápoly bevétele előtt ott és vidékén dór dialectusban beszéltek az emberek, mert ha valakit kérdeztek, hogy hová megy, dórilag azt felelte εἰς τὰμ πόλιν = *isz tam pólin* vagy megrövidítve ὅς ταμ πόλιν *sztampólin* (a városba), nem pedig attikailag εἰς τὴν πόλιν = *isz tin pólin*. Ezt sokszor hallván a közel lakó törökök; *Sztambulnak* vagy *Isztambulnak* nevezték el Konstantinápolyt.

Szerző előadja azután a mai nép és irodalmi nyelv közötti különbséget s Korais (nem pedig *Koraés*) érdemeit az irodalmi nyelv körül, melyeket én már 1890-ben *Ujabb hellén munkák* című akadémiai értekezésemben (3—19. old.) részletesen ismerttettem.

Azután hozzá szól szerző a görög kiejtés fölötti vitához is s elsőséget ad az úgynevezett reuchlini vagy a görög nemzeti kiejtés-

nek. «A magyar és német (így ír), de különösen a francia, angol és olasz erasmianista anyanyelvének oly sok árnyalatát viszi be a görög nyelv kiejtésébe és annyira individualizálja azt a maga nyelvének geniusa szerint, hogy a különböző nemzetek erasmianistái gyakran meg sem értik egymást. A görögnek erasmusi kiejtése, a mint az az egyes nemzeteknél nyilvánul, soha sem létezett, s mint ilyen tudományos becsesl nem bír». Végre hivatkozik két erasmianistára, Curtius Györgyre és Stierre, kik a mai görög nemzeti kiejtésnek nagy régiségét elismerik, s kiknek idevágó szavait szerző az én munkámnak *A classica philologia encyclopaediája* 48-ik és 49-ik oldaláról merítette.

Hogy a különféle nemzetű erasmianusok kiejtése mily nevetéses a gyakorlati életben, azt kimutattam *Meine Erlebnisse in Athen* (Budapest, Wien, Leipzig. Verlag von Wilhelm Laufer. 1890) című munkámban, melynek 26-ik fejezetében (95—115. old.) egy erasmianus congressust írok le, melyben angolok, hollandok, osztrákok, északi németek, francziák, spanyolok, déli németek, magyarok, dánok, görögök, oroszok, olaszok vesznek részt s végül az elnök kimondja ezt a határozatot «az erasminusok kiejtése haszontalan».

Minthogy ezt a munkámat kevesen ismerik, mert a hazai szaklapok agyonhallgatták, ide igtatom a tartalomjegyzéket: 1. Az utazás; 2. a király jubiléuma; 3. Olympiai kiállítás; 4. udvari bál; 5. tűzijáték a Mars-mezőn; 6. Antigone előadása; 7. a görög kiejtés; 8. regatta, kivilágítás, tűzijáték Piraeusban; 9. a királyi pár, audientia, udvartartás; 10. királyi kert; 11. egyetem; 12. parlament; 13. Amália-árvaház; 14. régi színház; 15. Trikupis és nővére; 16. Syngros a milliomos; 17. Schliemann; 18. Rankavis Sándor; 19. egy kalapos mint Mæcenas; 20. népképző egyesület; 21. görög előadásom a Parnassos-egyesületben; 22. társas élet; 23. papok, 24. a *Mi atyánk*; 25. hírlapok; mű- és analitikai nyelv; 26. komikai elbeszélés az erasmianus congressusról; 27. műemlékek kijavítása; 28. czímtár; 29. kirándulás Tatóiba (Dekeliába); 30. kirándulás Daphniba és Eleusisbe; 31. kirándulás Salamisra; 32. általános benyomás; 33. Vissza utazás.

A 42-ik oldalon tárgyalni kezdi szerző az új-görög nyelvtant. De itt már megfeledkezett arról, a mit a 46-ik oldalon Stier szavaival mondott, hogy t. i. Nagy-Sándor kora óta a művelt görögök ki-

ejtése már az itacismus volt. Itt pedig azt mondja, hogy a mai görögök kiejtése Krisztus születése táján vagy egy-két századdal később lett általánossá.

Ennek ellenkezőjét kimutattam a következő munkámban: *Chronologie und Topographie der griechischen Aussprache nach dem Zeugnisse der Inschriften*. (Leipzig, Verlag von Wilhelm Friedrich, 1893). Ott a 12. fejezet szerint (54—61. old.) ilyen volt a kiejtés:

α = e, Kr. e. 460—440 Attikában, 287—281 Macedoniában, 78 Rómában, 48—42 Megarában.

β = latin V, Kr. e. 12 Attikában,

ϵ = i, Kr. e. 595, Korinthban; 432—12 Attikában, 342—326 Dodónában, 195 Teosban, 149-től Halæsa és Megarában, 69 Mytilénben.

η = i, Kr. e. 422—304 Attikában, 200 Niszyrosban 39, Stratoniceben.

υ = i, Kr. e. 449—62 Attikában.

Kemény hehezet hiányzik Kr. e. 595 Argosban, 528—317 Attikában, 474 Olympiában, 440 Peloponnézben.

Szerző jól tette volna, ha a kiejtési példakul idézett görög szókat magyar betűkkel is kifejezi; mint $\lambda\acute{o}\pi\eta$ = *lípi*, $\alpha\lambda\tau\acute{\iota}\alpha$ = *etia*, $\epsilon\acute{\iota}\delta\omicron\varsigma$ = *idosz*, $\zeta\omega\eta$ = *zoi*.

A χ -ról azt mondja (45. old.), hogy α , o , υ és mássalhangzók előtt úgy hangzik, mint az erasmusi kiejtésben (tehát *kh*). Ez nem áll, mert a mai görögök *h*-nek ejtik ki; ezt legjobban bizonyítja az, hogy a tudós $\chi\alpha\tau\acute{\iota}\delta\acute{\alpha}\kappa\iota\varsigma$ saját nevét német dolgozataiban *Hatzidákis*-nak írja, nem pedig *Khatzidákis*-nak.

Jóllehet szerző az ó-görög remekírók olvasásánál is a mai görögök nemzeti kiejtését követeli, mégis a mai görög neveket erasmusilag fejezi ki a magyar átírásban; péld. *Athenaiban* (Athénben), *Athenaitól* (Athéntől), *Psychares* (Psyharis), *Koraes* (Korais), *Aitolia* (Aetolia), *Epeiros* (Epiros), *Aigina* (Aegina), *Pheidias* (Phidias), *Boiotia* (Boeotia), *Erboia* (Euboea), *Rhangabés* (Rhan-kavis), *Régas* (Rigas), stb.

97. old. $\nu\omicron\mu\acute{\alpha}\rho\chi\eta\varsigma$ nem jelent *helytartót*, hanem *megyefőnököt*.

Szerző előadja azután a mai görög irodalmi nyelv alakтанát, s utána a köznyelvét.

Munkájának második részét olvasmányok képezik, és pedig

öt az irodalmi prózából, három a költeményekből, 26 a köznyelvi költeményekből s 6 a prózából.

A 21-ik költeményben a *tanulásról* Christópulostól ismét bevallott elve ellen erasmusilag *bétát*, *zétát* használ. A 6-ik vers pedig καὶ τὰ ἄλλα τὰ κακὰ nincs jól fordítva ez által «*s a tudós elmélete*», mert a jelentése ez: «*és a többbit, a mi rossz.*»

A 19—21. verset is:

Τοῦτο βλέπε νὰ σπουδάξης,
Τοῦτο πάσχισε νὰ πράξης,
Κι' ὅχι τ' ἄλλα τὰ τρελλά.

Nagyon szabadon így fordította:

Hogysem a könyveket dúljad,
Légy azon, hogy ezt tanuljad,
Nem a bölcs elméletet.

Mert az eredeti ezt mondja:

Arra nézz, hogy ezt tanuljad,
S rajta légy, hogy gyakoroljad,
S nem a többbit, mi bolond.

De Christópulos többi költeményeinek fordításában is nagy szabadságot enged magának. Így a 7-ikben, melynek czíme a *Költő*, a ki találkozik a *Szerelemmel* s ez fölszólítja:

Μέ λέγει, τί σπουδάξεις;
Τί μάθημα διαβάξεις; (7—8. v.)

Ezt a szerző így fordítja:

És kérdi a tudományt,
Miből szeretnék okmányt,

E helyett: «*azt mondja nekem, mit tanulsz? minő tantárgyat olvasasz?*»

Az ifjú felel, hogy költészetet tanul.

Ὀλόκληρους τρεῖς χρόνους
Μὲ κόπους καὶ μὲ πόνους (11—12. v.)

«Egész három éven át fáradsággal és kínlódással.»

De szerző fordításában:

Ἔvek hosszú során át
Tanulva a szabályát.

A 10-ik énekben, melynek czíme *Akarat*, azt mondja, hogy neki nem kell se pénz, se dicsőség, se hatalom, se ismeret, mert:

Τούταις ἢ κρύαις
 ἢ φαντασίαις
 Ὅσου εὐφραίνουν,
 Τόσου πικραίνουν.

(9—12. v.)

«Ezek a fagyos ábrándok a mennyire fölvidítanak, annyira elkeserítenek.»

De szerző fordítása így szól;
 Mert ilyen ádáz
 Hívságos ábránd
 A mikor emel,
 Prédára szemel.

A 18-ik ének, a *Boldogság* 6-ik versét

Κ' ἡ ζωὴ μ' εὐχαριστεῖ

«És az életem megörül» így fordítja: S nem nézek jövő elé.
 Ebben Christópulos magasztalja a részegséget.

Ezért kigúnyolta őt az ő kortársa Sakellários György a *Nyomoruság boldogság helyett* című következő költeményében, melyet szintén közölhetett volna Pecz Vilmos úr.

Ἀθλιότης ἀντὶ τῆς μακαριότητος.

Ὅταν πίνεις τὸ κρασάκι
 Ὃ τὸ χρυσό σου ποτηράκι,
 Καὶ χαθῆς καὶ ζαλισθῆς,
 Τότε πλέον δὲν χρεεύεις,
 Δὲν γελάς, δὲν χωρατεύεις,
 Πέφθεις εἰς τὴν γῆν εὐθύς.

Κεῖτεσαι σὰν πεθαμένος
 Εἰς ταῖς λάσπαις ξαπλωμένος
 Καὶ μὲ μόνην τὴν πνοήν.
 Δείχνει τ' ἄθλιον σου στῆθος,
 Πῶς δὲν εἶσαι ξύλον, λίθος,
 Ἄλλ' ὅτ' ἔχεις μόν ζώην.

Ὅμως μήτε ζῶον εἶσαι,
 Ἐπειδὴ καὶ δὲν κινῆσαι,
 Καὶ εἰς ὅλ' ἀναισθητεῖς.

Μήτε ἄνθρωπος ἐπίσης,
Ἐπειδὴ σὲ λείπ' ἡ κρίσις.
Καὶ καθ' εἶδος ἀρετῆς.

Τῆς λαγήνας σου ἐταῦτος
Εἶναι ὄντως μέγας πλοῦτος,
Εἶναι μέγας θησαυρός,
Ποῦ σὲ κάμνει νὰ ξεγινέσαι
Καὶ 'ς ταῖς λέσσαις νὰ κυλιέσαι
Ἵσαν ὁ χοῖρος βρωμερός.

Magyarul.

Hogy ha iszol borocskádból
A te arany pohárkádból
S oda vagy és szédelegsz,
Akkor már nem fogsz a tánczhoz,
Nevetéshez, tréfasághoz,
Mert a földön henteregsz.

Elterülve fekszel ottan
A mocsárban mint halottan,
Csak hogy olykor még lehelsz.
Melled rád mutat csunyául,
Hogy te nem vagy kőből, fából,
De ha élsz is, föl nem kelsz.

Állatlét sem a sajátod,
Mert hiányzik a mozgásod,
S mindben vagy érzés hián.
De még ember sem a léted,
Mert nincs benned már itélet,
S nincs erényed általán.

Ime ebből áll valóban
Gazdagságod a kancsóban,
Ez a nagy hatású kincs,
Mely miatt bőföggve bujkálsz,
Mint az emse sárban turkálsz,
Melynek tisztasága nincs.

Ezek után kötelességemnek tartom kimondani, hogy jóakaró észrevételeim semmit sem vonnak le szerző munkájának érdeméből; sőt hogy köszönetre méltó szolgálatot tett a hazai irodalomnak.

III.

A mai görög verstan.

Sem Horváth György, sem Pecz Vilmos nem tárgyalja a jelenkori görögök verstanát, melynek ismerete azonban a jó fordítás tekintetében nagyon szükséges; azért munkáik kiegészítéseül ide igdtatom Christópulos Anastáz verstanát. mely Στχογική czíme alatt összes munkáiban jelent meg.

A görögben vannak véghangsúlyú, tehát végéles és véghajtott ékezetű (oxytonon és perispomenon), azután másodvéghangsúlyú, tehát másodvégéles és másodvéghajtott ékezetű (paroxytonon és properispomenon), s végre harmadvéghangsúlyú, tehát harmadvégéles (proparoxytonon) versek, a mint t. i. a vers utolsó szótagja vagy véghangsúlyú, vagy másodvéghangsúlyú, vagy harmadvéghangsúlyú.

A verseket szótagok szerint mérjük, s e tekintetben tizenkét neműek, ugymint négyszótaguak, ötszótaguak, hatszótaguak és így tovább egész a tizenöt szótaguakig.

I. Négyszótagú versek.

1. Véghangsúlyúak :

ó ούρανός,
ó φωτεινός.

A negyedik szótag mindig hangsúlyos; a harmadik sohasem. Az első és második szótag közönyös. De ha az első szótag hangsúlyos, akkor a második nem az és megfordítva, mint

Τί ἀπορεῖς ;
Τί με θορεῖς ;¹
Παντοῦ λαλεῖς,
Παντοῦ μιλεῖς.²

2. Másodvéghangsúlyúak :

Ἄς χαροῦμε
Ὅσο ζοῦμε

¹ Nézesz. — ² δμιλεῖς helyet t.

Hadd örüljünk,

Meddig élünk.

A 3-ik szótag mindig hangsúlyos, a 4-ik sohasem; az első és második pedig közönyös.

3. Harmadvégélesek:

Ἐγέραιοι

Καὶ πέραιοι.

Megvénüle,

S megszűnt vele.

Az 1-ső, 3-ik és 4-ik szótag sohasem hangsúlyos.

II. Ötszótagu versek.

1. Véghangsúlyúak:

Ὅσο εὐτυχεῖς,

Τόσο δυστυχεῖς.

Az 1-ső és 3-ik szótag közönyös, a 2-ik és 4-ik soha sem hangsúlyos; az 5-ik mindig.

2. Másodvéghangsúlyúak:

Θέλω εἰρήνην,

Τύχης γαλήνην.

A 4-ik szótag mindig hangsúlyos; a 3-ik és 5-ik soha; az 1-ső és második közönyös. De ha az első hangsúlyos, akkor a második hangsúlytalan; ha pedig a második hangsúlyos, akkor az első hangsúlytalan, mint

Ζητῶ εἰρήνην

Ψυχῆς γαλήνην.

3. Harmadvégélesek.

Πάντα σφύριζε

Κι' ὅλο³ γύριζε.

A 3-ik szótag mindig hangsúlyos; a 2-ik, 4-ik és 5-ik soha; az 1-ső közönyös.

III. Hatszótagu versek.

1. Véghangsúlyúak:

Ἡ τύχη μας⁴ γελᾷ

Καὶ πάντοτε κυλᾷ.⁵

Az 1-ső, 4-ik és 5-ik soha sem hangsúlyos, a 6-ik mindig; a

³ *Ki' ὅλο*, synizesis által kell kiejteni, tehát *kjólo*. — ⁴ Sorsunk, szerencsénk. — ⁵ Hengerül.

2-ik és 3-ik közönyös. De ha a 2-ik hangsúlyos, akkor a 3-ik hangtalan és megfordítva, ha a 3-ik hangsúlyos, akkor a 2-ik hangsúlytalan, mint:

᾽Ο καιρός ἀπερνα⁶

Κ' ἡ ζωὴ μας γερνά.⁷

2. Másodvéghangsúlyuak:

᾽Σ⁸ τ' ὄνειρό μου εἶδα

Κ' ἤρθεν⁹ ἡ ἐλπίδα.

Midőn az első szótag hangsúlyos, akkor a 2-ik, 4-ik és 6-ik sohasem, az 5-ik pedig mindig az, s a harmadik közönyös. De ha a 2-ik szótag hangsúlyos, akkor az 1-ső, 4-ik és 6-ik soha sem az, péld:

᾽Η τόχη γυρίζει,

᾽Ψώνει, γαρεμίζει.¹⁰

3. Harmadvégélesek:

᾽Ετρεχε, σέρνονταν¹¹

᾽Επεφθε,¹² δέρνονταν.¹³

Az 1-ső és 4-ik szótag mindig hangsúlyos, a többi sohasem.

IV. Hétszótaguak.

1. Véghangsúlyúak:

᾽Ελ'¹⁴ ἄς πίνουμε μαζή¹⁵

᾽Ο καθένας¹⁶ ὅσο ζει.

A harmadik és 7-ik szótag mindig hangsúlyos; az 1-ső közönyös; a többi szótag hangsúlytalan.

2. Másodvéghangsúlyúak:

Γλυκὴ μου Ἀφροδίτη,

᾽Ο Ἐρωτας μὲ πλήττει.

Az 1-ső, 3-ik, 5-ik és 7-ik szótag sohasem hangsúlyos; de a 2-ik és 6-ik mindig; a 4-ik pedig közönyös.

3. Harmadvégélesek:

᾽Ερως ποῦ φορτώνεται¹⁷

Πλὺ¹⁸ δὲν ξεφορτώνεται.¹⁹

⁶ elmúlik. — ⁷ fordul. — ⁸ Annyi mint εἷς. — ⁹ ἤλθεν. — ¹⁰ le-
dönt. — ¹¹ húzódtak; a szenvedő félmult többesének 3. személye a népnyelv-
ben. — ¹² ἔπεσε. — ¹³ megverettek. — ¹⁴ Ἐλ᾽α jöjj. — ¹⁵ együtt. — ¹⁶ mind-
egyik. — ¹⁷ terhel. — ¹⁸ többé. Synizesissal kiejtendő. — ¹⁹ megszabadít

Hol megszáll a szerelem,
Ott többé nincs kegyelem.

A 4-ik, 6-ik, 7-ik szótag sohasem hangsúlyos; az 5-ik mindig; a többi közönyös.

V. Nyolczszótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Ἡ νόχτα²⁰ τούτη²¹ ἄς γινῇ

Ἵς τὸν οὐρανὸν παντοτεινῇ.²²

Mint hogy a nyolcztagu véghangsúlyúak két négytagu vég-hangsúlyúból állnak, úgy hangsúlyoztatnak mint ezek.

2. Másodvéghangsúlyúak :

Ὅτ' ἡ μοῖρα διορίσῃ,

Δὲν εἶν, τρόπος νὰ γυρίσῃ.

A hangsúlyozás épen olyan, mint a kettős négyszótagu másodvéghangsúlyúaknál.

3. Harmadvégélesek :

Ταλαιπωρή νεότητα,²³

Ἴδὲ τὴν ματαιότητα.

Ugy hangsúlyoztatnak mint kettős négyszótagu harmadvégélesek.

VI. Kilenczszótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Ἐρωτα²⁴ παῦσε, ἄν μ' ἀγαπᾷς,

Αεύτερο πλέον μὴ με χτυπᾷς.²⁵

Mint hogy ezek a versek össze vannak téve egy ötszótagu másodvéghangsúlyúból és egy négyszótagu véghangsúlyúból, világos hogy úgy hangsúlyozzuk, mint azokat.

2. Másodvéghangsúlyúak :

Ἀποκαμ', ἀποκαμα,²⁶ σώνει,²⁷

Τὸ αἶμα μου πῆζει,²⁸ παγώνει.²⁹

Az 1-ső, 3-ik, 4-ik, 6-ik, 7-ik és 9-ik szótag soha sem hangsúlyos, a 2-ik, 5-ik és 8-ik mindig.

3. Harmadvéghangsúlyúak :

Μόλις τὸ κάλλος μας φαίνεται,

Κ' ἔξαφν'³⁰ ἀμέσως μαραινεται.

Az 1-ső, 3-ik, 4-ik és 7-ik szótag mindig hangsúlyos, a többi sohasem.

²⁰ νόξ. — ²¹ αἶτη. — ²² végtelen. — ²³ νεότης. — ²⁴ ἔρωτος. — ²⁵ sebesíts meg, χτυπᾷς helyett. — ²⁶ oda vagyok. — ²⁷ ments meg. — ²⁸ me-revedik. — ²⁹ megfagy. — ³⁰ ἔξαφνα, rögtön.

VII. Tizszótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Ὅ τούτην τήν ζωήν τήν προσωρινήν
 Ὅλα εἰν' πλαστά, σάν³¹ εἰς τήν σκηνὴν.

Mindegyik vers úgy hangsúlyoztatik, mint két ötszótagu véghangsúlyú.

2. Másodvéghangsúlyúak :

Ἐκεῖ μιὰ³² μέρα³³ τοῦ τραγουδοῦσα³⁴
 Καὶ τὸν μεγάλον Ἄρην ὕμνουσα.

Mindegyik versnek olyan hangsúlya van, mint két másodvéghangsúlyú ötszótagunak.

3. Harmadvégélesek :

Ἢ νεότη μας πάντα χάνεται,³⁵
 Φεύγει τρέχοντας,³⁶ καὶ δὲν πιάνεται.³⁷

Mindegyik vers úgy hangsúlyoztatik, mint egy kettős harmadvégéles ötszótagu.

VIII. Tizenegyszótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Μὴ θεᾶ μ' θυμώσης, μή με ὀργισθῆς,
 Σκόπτω,³⁸ προσκυνῶ σε, νά με σπλαγχνισθῆς.

Mindegyik vers két részből áll. Első része hatszótagu másodvéghangsúlyú, második része ötszótagu véghangsúlyú.

2. Másodvéghangsúlyúak :

Θάνατε, θάνατε, πῶς δὲν πεθαίνεις;³⁹
 Μόνον ἀθάνατος πάντοτε μένεις;

3. Harmadvégélesek :

Ἢ ὥρα φεύγει, φευγ' ἡ νεότητα
 Φεύγει τὸ κάλλος κ' ἡ ὠραιότητα.

Mindegyik vers úgy hangsúlyoztatik, mint az ötszótagu másodvéghangsúlyú és a hatszótagu harmadvégéles.

IX. Tizenkét szótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Ὁ Ἑρώτας κρυφὰ ἀρχίζει καὶ κινᾷ⁴⁰
 Ὅ τὸ στήθος μας γλιστρᾷ⁴¹ κ' ἀμέσως μᾶς πλανᾷ⁴²

³¹ σάν = ὥσάν. — ³² μιὰ a synizesissal kiejtendő, tehát *mja*. — ³³ ἡμέρα. — ³⁴ daloltam. — ³⁵ Elvész, eltűnik. — ³⁶ szaladva. — ³⁷ megállítatik. — ³⁸ meghajlok. — ³⁹ meghalsz. — ⁴⁰ = κινεῖ. — ⁴¹ befészkei magát. — ⁴² megcsal, elámít.

A versnek olyan a hangsúlyozása, mint két véghangsúlyú hatszótagunak.

2. Másodvéghangsúlyúak :

Τί τοῦ κάκου ⁴³ πάσχεις ; τί τοῦ κάκου τρέχεις ;

Μάταια εἶν' ὄλα, ὅσα κάμνεις κ' ἔχεις.

A vers úgy hangsúlyoztatik, mint két másodvéghangsúlyú hatszótagu.

3. Harmadvégélesek.

Μόλις ἡ δόξες ⁴⁴ μας πλάθονται, ⁴⁵ γίνονται,

Κ' ἔξαφν' ἀνέλπιστα χάνονται, σβόνονται.

A verset úgy kell hangsúlyozni, mint két harmadvégéles hatszótagut.

X. Tizenháromszótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Ἐκεῖ ὅπου ἀνθίζει ἡ ἀνοιξη ⁴⁶ καὶ ζεῖ, ⁴⁷

Ἀμέσως ἀποθνήσκει μὲ τ' ἀνθη της μαζῆς.

A vers 1-ső része kétszótagú másodvéghangsúlyú s 2-ik része hatszótagu véghangsúlyú.

2. Másodvéghangsúlyúak :

Ἡ τόχ' ἡ φθονερή κί' ἂν ⁴⁸ εἶν τυφλωμένη,

Πλὴν ⁴⁹ πάλε ⁵⁰ καὶ τυφλή τὰ δῶρα της βασκαίνει.

A vers 1-ső része hatszótagu véghangsúlyú, 2-ik része hét-szótagu másodvéghangsúlyú.

3. Harmadvégélesek :

Ἐρωτα, Ἐρωτα, τάνισ', ⁵¹ τὸ δοξάρι ⁵² σου

Κί' ἀπ' ⁵³ τῇ σαῖτα ⁵⁴ σου ῥίψέ μὲ τῇ χάρῃ. ⁵⁵

A vers 1-ső része hatszótagu harmadvégéles, 2-ik része hét-szótagu másodvéghangsúlyú.

XI. Tizennégyszótaguak.

1. Véghangsúlyúak :

Ὅμιλοῦν οἱ στεναγμοὶ ταῖς πληγαῖς ⁵⁶ τοὺς μοναχοί, ⁵⁷

Καὶ τοῦ στήθους μου τὸ ἄχ σὰν ἡχῶ τοὺς ἀντηχεῖ.

⁴³ τοῦ κάκου hiába. — ⁴⁴ αἱ δόξαι. — ⁴⁵ πλάττονται. — ⁴⁶ tavasz. — ⁴⁷ él. — ⁴⁸ synizesissal, tehát *kjan*. — ⁴⁹ de, mégis. — ⁵⁰ — πύλιν. — ⁵¹ Feszít d. — ⁵² τόζον. — ⁵³ Synizesissal, tehát *Kjap*. — ⁵⁴ a latin *sagitta*. — ⁵⁵ τὴν χάριν. — ⁵⁶ τὰς πλινθὰς *itān*. — ⁵⁷ egyedüli.

2. Másodvéghangsúlyúak:

Ἄς γινούμουν⁵⁸ καθρέφτης,⁵⁹ νὰ βλέπεις ἔμένα,⁶⁰

Κ' ἐγὼ νὰ βλέπω πάντα τὸ κάλλος σου κ' ἐσένα.⁶¹

A vers úgy hangsúlyoztatik, mint két másodvéghangsúlyú hétszótagu.

3. Harmadvégélesek:

Φίλε, φίλε μ' Ἐρωτα, κἄν μονάχα σήμερα,

Ῥίψε μᾶς τὸ βλέμμα σου, καὶ ἰδέ μας ἥμερα.

A vers úgy hangsúlyoztatik mint kettős hétszótagu harmadvégéles.

XII. Tizenötszótaguak.

1. Véghangsúlyúak:

Ἦ καρδιές⁶² ἢ πληγομένες μετὰ τὰ βλέμματ' ἀρχινοῦν,⁶³

Καὶ κηρύττουν σιωπῶντας,⁶⁴ ὅτι πάσχουν καὶ πονοῦν.⁶⁵

A vers úgy hangsúlyoztatik, mint egy nyolcyszótagu másodvéghangsúlyú és egy hétszótagu véghangsúlyú.

2. Másodvéghangsúlyúak:

Φωτιά⁶⁶ τὸν Ἐρωτα τὸν λέν,⁶⁷ γιατί⁶⁸ καθὼς ἐκείνη

Καὶ τοῦτος δὲν εἶν δυνατό κρυμμένος ν' ἀπομείνη.

A vers 1-ső része nyolcyszótagu véghangsúlyú, 2-ik része hétszótagu másodvéghangsúlyú.

3. Harmadvégélesek:

Τὸ πέλαγος ἃς ἦταν⁶⁹ ἀμπέλι μετὰ τὰ κλήματα

Ποῦ κάθ'ε⁷⁰ κληματάνι κρασί⁷¹ νὰ χύνη κύματα.

A vers 1-ső része hétszótagu másodvéghangsúlyú, 2-ik része nyolcyszótagu végéles.

Mint hogy a kilencszótagu versek a 15 szótaguig egyenkint két részből állanak, azért mindegyik verset két sorban is lehet írni, hogy a vers ne legyen nagyon hosszú.

Christópulos verstanát kiegészítem Rangabé verstanával, mely *Grammaire du Grec actuel* című munkájának 2-ik kiadásában (Páris 1873) található.

⁵⁸ vajha lennék. — ⁵⁹ tükrös. — ⁶⁰ reám. — ⁶¹ téged. — ⁶² αἱ καρδιαί. Synizesissal *Kardjesz*. — ⁶³ kezdődnek. — hallgatva. — ⁶⁴ kínlódnak. — ⁶⁵ Tűz. Synizesissal *fojtá*. — ⁶⁶ λέγωνν, λέγονσαι. — ⁶⁷ Synizesissal *ηγατί διότι* helyett. — ⁶⁸ vajha lenne. Hadd legyen. — ⁶⁹ mindegyik. — ⁷⁰ bor.

A legszokottabb verslábak a következők:

1. a szökő (jambus); péld. καλός (υ —);
2. a lejtő (trochaeus); péld. θέλω (— υ);
3. a lengedi (dactylus); mint ἄνθρωπος (— υ υ);
4. a lebegő (anapaestus); mint εὐτυχής (υ υ —).

Két szökő és két lejtő, kettős szökő és kettős lejtő lábat képez (dipodiát); a mi azt jelenti, hogy a kettős lábon csak az egynek kell a verset jellemeznie. Így a kettős szökőn a másodiknak kell szökőnek lennie, az első lehet lejtő vagy kettős rövid (pyrrhichius); péld. περιπατῶ kettős szökőláb (υ υ, υ —), vagy ὥρα καλή (— υ, υ —). A lejtő versben pedig a kettősláb második lehet rövid, vagy szökő, mint καταβαίνω (υ υ, — υ) vagy καλή ὥρα (υ —, — υ).

A lengedi versek közül használják legujabban a hexametert is, de a hangsúlyozás, nem pedig a régi hangmennyiség szerint; péld:

Ψάλλε τὸν ἄνδρα, θεῶν, τὸν πολέτροπον, ὅστις τοσαύτας.

A rím nem kötelező. Majdnem minden népdal rímtelen. De a véghangsúlyú rímelő versekben mindig az egész végszótagnak kell rímelnie. Így λαμπρός-szal rímel ἔμπρος, σαπρός, de nem μικρός. A másod és harmadvéghangsúlyú versekben a hangsúlyos szótagoktól kezdve rímelnek a versek; így πόδα és ῥέδα, θάλασσα és ἐχάλασα rímelnek egymással.

28 l. 15 kr. — IX. szám. Az ik-es igékről. *Barna Ferdinand* l. tagtól. 1857. 32 l. 15 kr. — X. szám. A nyelvújításról. *Szarvas Gábor* l. tagtól. 1875. 25 l. 15 kr. (1873—1875.)

V. k. I. szám. Nyelvészkedő hajlamok a magyar népnél. *Barna Ferdinand* lev. tagtól. 1875. 40 l. 25 kr. — II. sz. A neo- és palaeologia ügyében. *Brassai Sámuel* r. tagtól. 1875. 48 l. 30 kr. — III. szám. A hangsúlyról a magyar nyelvben. *Barna Ferdinand* lev. tagtól. 1875. 48 l. 30 kr. — IV. szám. Brassai és a nyelvújítás. *Ballagi Mór* r. tagtól. 1876. 22 l. 15 kr. — V. szám. Emlékbeszéd Kriza János t. t. felett *Szász Károly* l. tagtól. 1876. 40 l. 25 kr. — VI. szám. Művészet és nemzetiség. *Bartalus István* l. tagtól. 1876. 35 l. 20 kr. VII. szám. Aeschylus. *Télffy Iván* lev. tagtól. 1876. 141 l. 80 kr. — VIII. szám. A mutató névnás hibás használata. *Barna Ferdinand* l. tagtól. 1876. 15 l. 10 kr. — IX. szám. Nyelvtörténelmi tanulmányok a nyelvújításra nézve. *Imre Sándor* l. tagtól. 1876. 97 l. 60 kr. — X. szám. Bérczy Károly emlékezete. *Arany László* l. tagtól. (1875—1876.)

VI. k. I. szám. A lágy aspiráták kiejtéséről a zendben. *Mayr Auréltól* 10 kr. — II. szám. A mandsuk szertartásos könyve. *Bálint Gábortól* 10 kr. — A rómaiak satirájáról és satirairóikról. *Dr. Barna Ignác* l. tagtól 20 kr. — IV. szám. A spanyolországi arabok helye az iszlám fejlődése történetében, összehasonlítva a keleti arabokéval. *Goldziher Ignác* l. tagtól. 50 kr. — V. Emlékbeszéd Jakab István l. t. fölött *Szász Károly* r. tagtól 10 kr. — VI. Adalékok a m. t. Akadémia megalapítása történetéhez. *I. Szilágyi István* l. tagtól. II. *Vaszy Károlytól*. III. *Révész Imre* l. tagtól. 60 kr. — VII. Emlékbeszéd Mátray Gábor l. t. felett. *Bartalus István* l. tagtól 10 kr. — VIII. A mordvaiak történelmi viszonyai *Barna Ferdinand* l. tagtól 20 kr. — IX. *Eranos. Télffy Iván* l. tagtól. 20 kr. — X. Az ik-es igékről. *Joannovics György* l. tagtól 40 kr. (1876.)

VII. k. I. Egy szavazat a nyelvújítás ügyében. *Barna Ferdinand* l. tagtól 50 kr. — II. Podhorszky Lajos magyar-sinai nyelvhasonlítása. *Budenz József* r. tagtól. 10 kr. — III. Lessing (székkfogaló). *Zichy Antal* l. tagtól. 20 kr. — IV. Kapcsolat a Magyar és szuomi irodalom között *Barna Ferdinand* l. tagtól 10 kr. — Néhány ösműveltségi tárgy neve a magyarban. *Barna Ferdinand* l. tagtól. 30 kr. — VI. Rankavis Kleon új-görög drámája. *Télffy Iván* l. tagtól. 30 krajcár. — VII. A nevek uk és tik személyragairól. *Imre Sándor* l. tagtól. 20 kr. — VIII. Emlékbeszéd Székács József t. tag fölött, *Ballagi Mór* r. tagtól. 20 kr. — IX. A török-tatár nép primitív kulturájában az égi testek. *Vámbéry Ármin* r. tagtól 10 kr. — X. Bátor László és a Jordánszky-codex bibliafordítása. (Székkfogaló.) *Volf György* l. tagtól 10 kr.

VIII. k. I. Corvin-codexek. *Dr. Ábel Jenőtől*. 60 kr. — II. A mordvaiak pogány istenei s ünnepi szertartásai. *Barna Ferdinand* l. tagtól. 50 kr. — III. Orosz-lapp utazásomból. *Dr. Genetz Árvától*. 20 kr. — IV. Tanulmány a japáni művészetéről. *Gr. Zichy Ágostól*. 1 frt. — V. Emlékbeszéd Pázmándi Horvát Endre 1839-ben elhunyt r. t. fölött. A születése századik évfordulóján, Pázmádon rendezett ünnepélyen, az Akadémia megbízásából tartotta *Szász Károly* r. t. 10 kr. — VI. Ükkonphár. A régi magyar jogi szokásnak egyik töredéke. *Hunfalvy Pál* r. tagtól. 20 kr. — VII. Az ugynevezett lágy aspiráták phoneticus értékéről az ó-indben *Mayer Auréltól*. 60 kr. — VIII. Magyarországi humanisták és a dunai tudós társaság. *Dr. Ábel Jenőtől*. 80 kr. — IX. Ujperzsa nyelvjárások. *Dr. Pozder Károlytól*. 50 kr. — X. Beregszászi Nagy Pál élete és munkái. Székkfogaló *Imre Sándor* r. tagtól. 30 kr.

IX. k. I. Emlékbeszéd Schiefner Antal k. tag felett. *Budenz J. r.* tagtól 10 kr. — II. A Boro-Budur Jáva szigetén. *Dr. gr. Zichy Ágost* l. tagtól 40 kr. — III. Nyelvünk újabb fejlődése. *Ballagi Mór* r. tagtól 20 kr. — IV. A hunnok és avarok nemzetisége. *Vámbéry Ármin* r. tagtól. 30 kr. — A Kún- vagy Petrarka-codex és a kúnok. *Hunfalvy Pál* r. tagtól. 30 kr. — VI. Emlékbeszéd Lewes Henrik György külső tag felett. *Szász Károly* r. tagtól. 10 kr. — VII. Ős vallásunk főistenei. *Barna Ferdinand* l. tagtól 40 kr. — VIII. Schopenhauer aesthetikája *Dr. Russicska Kálmántól*. 10 kr. — IX. Ős vallásunk kisebb isteni lényei és áldozat szertartásai. *Barna F. l.* tagtól 30 kr. — X. Lessing mint philologus. *Dr. Kont Ignác* l. tagtól 30 kr. — XI. Magyar egyházi népének a XVIII. századból. Székkfogaló. *Bogisich Mihály* l. tagtól. 50 kr. — XII. Az analogia hatásáról, főleg a szóképzésben. *Simonyi Zsigmond* l. tagtól 20 kr.

X. k. I. A jelentéstan alapvonalai. Az alakokban kifejezett jelentések. (Székkfogaló.) *Simonyi Zsigmond* l. tagtól. 30 kr. — II. Etzelburg és a magyar hünmonda. (Székkfogaló.) *Heinrich Gusztáv* l. tagtól. 20 kr. — III. A M. T. Akadémia és a szömi irodalmi társaság. *Hunfalvy Pál* r. tagtól. 20 kr. — IV. Értsük meg egymást. (A neologia és orthologia ügyében.) *Joannovics György* t. tagtól. 30 kr. — V. Baranyai Deesi János és Kis-Viczay Péter közmondásai. *Ballagi Mór* r. tagtól 10 kr. — VI. Euripides tropusai összehasonlítva Aeschylus és Sophokles tropusai. Miveltésgtörténeti szempontból. (Adalék a költészet összehasonlító tropiká-

- jához.) *Dr. Petz Vilmostól.* 60 kr. — Id. gróf Teleki László ismeretlen versei. *Szász Károlytól.* 10 kr. — VIII. Cationale et Passionale Hungaricum. *Bogisich Mihálytól.* 30 kr. — IX. Az erdélyi hírlapirodalom története 1848-ig. *Jakab Elektől.* 50 kr. — X. Emlékezéséd Klein Lipót Gyula kültag felett *Dr. Heinrich Gusztávtól.* 40 kr. — XI. Ujabb adalékok a magyar zene történelméhez *Bartalus Istvántól.* 40 kr. — XII. A magyar romanticismus. *Binóczy Józseftől.* 10 kr. — XIII. Ujabb adalék a magyar zene történelméhez. *Bartalus Istvántól.* 40 kr.
- XI. k.** I. Ugor vagy török-tatár eredetű-e a magyar nemzet? *Hunfalvy Pál r. tagtól.* 20 kr. — II. Ujgörög irodalmi termékek. *Dr. Telfy Iván l. tagtól.* 40 kr. — III. Középkori görög verses regények. *Dr. Telfy Iván l. tagtól.* 30 kr. — IV. Idegen szók a görögben és latinban. *Dr. Pozder Károlytól.* 50 kr. — V. A csuvasokról. *Vámbéry Ármin r. tagtól.* 30 kr. — VI. A számlálás módjai és az év hónapjai. *Hunfalvy Pál r. tagtól.* 20 kr. — VII. Telegli Miklós mester magyar katechismusa 1562-ik évből. *Majláth Béla l. tagtól.* 10 kr. — VIII. Káldi György nyelve. *Dr. Kiss Ignácztól.* 50 kr. — IX. A Muhamedán jogtudomány eredetéről. *Goldziher Ignácztól.* 10 kr. — X. Vámbéry Ármin «A magyarok eredete» című műve néhány főbb állításának bírálata. *Barna Ferdinánd l. tagtól.* 60 kr. — XI. A nyelvfejlődés történelmi folytonossága és a nyelvőr. *Ballagi Mór r. tagtól.* 20 kr. — XII. A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet. I. Válaszom Hunfalvy Pál bírálati megjegyzéseire. *Vámbéry Ármin r. tagtól.* 30 kr.
- XII. k.** I. Seneca tragédiái. *Dr. Kont Ignácztól.* 60 kr. — II. Szombatos codexek. *Dr. Nagy Sándortól.* 30 kr. — III. A reflexív és vallásérköcsi elem a költészetben s Longfellow. Székfoglaló. *Szász Béla l. tagtól.* 30 kr. — IV. A belviszonyragok használata a magyarban. *Kúnos Ignácztól és Munkácsi Bernáttól.* 50 kr. — V. A magyarok eredete és a finn-ugor nyelvészet II. *Vámbéry Ármin r. tagtól.* 50 kr. — VI. Kiktől tanult a magyar írni, olvasni? *Volf György l. tagtól.* 50 kr. — VII. A kasztamuni-i török nyelvjárás. Írta *Thury József.* 50 kr. — VIII. Nyelvészeti mozgalmak a mai görögöknél. *Telfy Iván l. tagtól.* 20 kr. — IX. Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya. *Kálmány Lajostól.* 20 kr. — X. A mondat dualismusa. *Brassai Sámueltől.* 60 kr. — XI. A kunok nyelvéről és nemzetiségéről. *Gr. Kuun Géza t. tagtól.* 40 kr. — XII. Isota Nogarola. *Ábel Jenőtől.* 50 kr.
- XIII. k.** I. Kudrun, a monda és az eposz. *Heinrich G. l. tagtól.* 40 kr. — II. A votják nép multja és jelene. *Barna F. l. tagtól.* 30 kr. — III. Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. *Goldziher I. l. tagtól.* 40 kr. — IV. A homeroszi Demeter-hymnusról. *Ábel Jenő l. tagtól.* 50 kr. — V. A votjakok pogány vallásáról. *Barna Ferdinánd l. tagtól.* 20 kr. — VI. A régi magyar nyelv szótára. *Szarvas Gábor r. tagtól.* 10 kr. — VII. Egy kis viszhang Vámbéry Ármin ur válaszára. *Budenz J. r. tagtól.* 20 kr. — VIII. Ki volt Calepinus magyar tolmácsa. *Szily Kálmán r. tagtól.* 10 kr. — IX. Szegedi Lénárt énekeskönyve. *Bogisich Mihály l. tagtól.* 50 kr. — X. Szórendi tanulmányok. I. rész. *Joannovics Györgytől.* 30 kr. — XI. A kisebb görög tragikusok tropusai. *Petz Vilmostól.* 10 kr. — XII. Heraclius. Rankavis Leon hellén drámája. *Telfy Ivántól.* 30 kr.
- XIV. k.** I. Az 6- és középkori Terentius biographiák. *bel Jenőtől.* 40 kr. — II. Szórendi tanulmányok. II. rész. *Joannovics Györgytől.* 40 kr. — III. A mordva nép házassági szokásai. *Barna F. l. tagtól.* 30 kr. — IV. Jelentés ujhellén munkákról. *Telfy Iván l. tagtól.* 30 kr. — V. Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvben és szokásaiban. *Kálmány Lajostól.* 10 kr. — VI. Etymologicum magnum Romanie. *Putnoky Miklóstól.* 20 kr. — VII. A magyar szótók. *Simonyi Zsigmondtól.* 30 kr. — VIII. A nyelvújítás történetéhez. *Simonyi Zsigmondtól.* 20 kr. — IX. Szórend és accentus. *Brassai Sámuel t. tagtól.* 40 kr. — X. Három francia hellenista és a volapük. *Telfy Iván l. tagtól.* 20 kr. — XI. Euhemeri reliquiæ. *Némethy Gézától.* 60 kr. — XII. Gáti István steganographiája, kapcsolatban a modern stenographiával. *Vikár Bélától.* 40 kr.
- XV. k.** I. Az iszlám vallásos mozgalmak az első négyszázadban. *Dr. Schreiner Mártontól.* 30 kr. — II. André Chénier költészete. *Haraszti Gyulától.* 1 frt 50 kr. — III. Kombináló szóalkotás. *Simonyi Zsigmondtól.* 40 kr. — IV. Az aranyosszéki mohácsi nyelvemlékek. *Hunfalvy Páltól.* 15 kr. — V. Psychiatria és politika. *Zichy Antaltól.* 10 kr. — VI. Ujabb hellén munkák és a hellén nyelvtanítás. *Telfy Ivántól.* 60 kr. — VII. A magyar zene tudományos tárgyalása. *Ponori Theurewck Emiltől.* 20 kr. — VIII. A hangsúly a szláv nyelvekben. *Asbóth Oskártól.* 80 kr. — IX. A nyelvújítás és az idegenszerűségek. *Simonyi Zsigmondtól.* 60 kr. — X. Kisfaludy Károly «Mohács» a görögül. *Telfy Ivántól.* 40 kr. — XI. Tanulmányok az újabbkori persa irodalom történetéből. *Dr. Kégl Sándortól.* 1 frt 50 kr. — XII. Ujabb adatok a kún Petarca-Codexhez. *Gróf Kuun Gézától.* 15 kr.
- XVI. k.** I. A besztercei szószedet. Latin-magyar nyelvemlék a XV. századból. *Finály Henriktől.* 2 frt. — II. A pogány arabok költészetének hagyománya. (Székfoglaló.) *Goldziher Ignácztól.* 60 kr. — III. A szláv szók a magyar nyelvben. *Asbóth Oskártól.* 45 kr. — IV. Paraspondylos Zotikos költeménye a várnai csatáról. *Pecz Vilmostól.* 30 kr. — V. Uj-görög munkák ismertetése. *Telfy Ivántól.* 20 kr.